

ساعت امتحان: ۱۰ صبح
وقت امتحان: ۱۰۰ دقیقه
تاریخ امتحان: ۱۳۹۷ / ۱۰ / ۱۷
تعداد برگ سؤال: ۳ برگ

شوندگی (ش داوطلب): نام واحد آموزشی: دبیرستان هاتف (دوره دوم) نوبت امتحانی: دی ماه
نام خانوادگی: نام پدر: پایه: یازدهم
سؤال امتحان درس: فارسی و نگارش نام دبیر: جناب آقای رزمی سال تحصیلی: ۹۷-۹۸

الف) قلمرو زبانی (۷ نمره)

- ۰,۵ ۱. در میان گروه واژه‌های زیر، املاهای دو واژه نادرست است. صورت صحیح آن‌ها را بنویسید. (۵+ نمره)
«بذله‌گو و لطیفه‌پرداز - غوت و غذا - مرغزار و چراگاه - طوع و رقت - حطام دنیا - مناسک حج - قبضه و مشت»
پاسخ: .....
- ۱ ۲. املاهای درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۱ نمره)
الف) (غرضی-قرضی) به رسم تجربه از دوستان طلب
ب) مردان بار را به بازوی (حمیت - همیت) کشند.
ج) خود را به کرانه‌های رود (ارص - ارس) رساندند.
د) دیو آدم را نبیند غیر (تین - طین)
- ۱,۵ ۳. معنای کلمات مشخص شده را بنویسید. (۱/۵ نمره)
الف) هیچ کس استحقاق خزانگی آن نیافته. ....
ب) پدرش در اداره مستخدم بود. ....
ج) امیر را یافتن با پیراهن تویزی. ....
د) هر روز خنیده نام تر گشت .....
ه) سراچه ذهنم آماس می‌کرد .....
و) شاهد آن روضه فیروزه‌فام .....
- ۱ ۴. برای هر یک از کلمات زیر، مورد ذکر شده در روبروی آن را بنویسید. (۱ نمره)
الف) کراهیت ← هم‌خانواده: .....
ب) خطوات ← مفرد: .....
ج) خوش لقا ← متضاد: .....
د) عندلیب ← مترادف: .....
- ۰,۵ ۵. در بیت زیر نقش «م» را بررسی کنید. (۵+ نمره)
«دریاب که مبتلای عشقم / آزاد کن از بلای عشقم»
.....
- ۰,۵ ۶. نقش دستوری کلمات مشخص شده در بیت زیر را بنویسید. (۵+ نمره)
«گر من نظری (.....) به سنگ بر بگمارم / از سنگ دلی سوخته (.....) بیرون آرم»
- ۰,۵ ۷. جمله «مطلب را در ذهنشان پرورانده بودند.» را مجهول کنید. (۵+ نمره)
.....
- ۰,۵ ۸. در عبارت زیر، جمله هسته و وابسته را مشخص نمایید. (۵+ نمره)
«من بارها آموخته‌ام که شکست مقدمه پیروزی است.»

۰,۵

۹. در بیت پایین، زیر قیدها خط بکشید.

«اگر یک لحظه امشب دیر جنبد / سپیده دم جهان در خون نشیند»

۰,۵

۱۰. کلمه «کدخدا» را یک بار به عنوان شاخص و یک بار به عنوان هسته در جمله به کار ببرید.

شاخص: .....

هسته: .....

ب) قلمرو ادبی

۱

۱۱. جاهای خالی شعرهای زیر را تکمیل کنید.

الف) دی شیخ با چراغ همی گشت گرد شهر

ب) .....

.....

کان چهره مشعشع تابانم آرزوست

۱

۱۲. بیت بعدی بیت «گفتند یافت می نشود...» را بنویسید.

.....

۱

۱۳. در بیت زیر مجازها را مشخص کرده و معنای حقیقی آنها را بنویسید.

«ز مستی بر سر هر قطعه زین خاک / خدا داند چه افسرها که رفته»

مجاز: ..... ← مفهوم حقیقی: ..... مجاز: ..... ← مفهوم حقیقی: .....

۱

۱۴. در ابیات زیر نوع اضافه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) ز آینه دل تافت بر موسی ز جیب: .....

ب) به گوش ارغوان آهسته گفتم: .....

ج) از سر تعمیر دل بگذر که معماران عشق: .....

د) به ید قدرت در گل، دل کرد: .....

۱

۱۵. هر یک از آرایه‌های «تلمیح - کنایه - پارادوکس - استعاره» مربوط به کدام شعر است؟

آرایه	شعر
.....	آمد سوی کعبه سینه پر جوش / چون کعبه نهاد حلقه در گوش
.....	کنار نام تو لنگر گرفت کشتی عشق / بیا که یاد تو آرامشی است طوفانی
.....	میان موج می‌رقصید در آب / به رقص مرگ اخترهای انبوه
.....	در نابسته احسان گشاده است / به هر کس آنچه می‌بایست داده‌ست

ج) قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۶. با توجه به جمله «این مرد بزرگ و دبیر کافی، به نشاط، قلم در نهاد»:

الف) مقصود از «این مرد کافی» چه کسی است؟
ب) «دبیر کافی» به چه معناست؟

۱۷. در عبارت زیر، مقصود نویسنده از قسمت‌های مشخص شده چیست؟

«مردمی که به خانه‌های تاریک و بی‌دریچه عادت کرده‌اند، از پنجره‌های باز و نورگیر گریزان هستند.»

۱۸. بیت «گو یا رب از این گزاف کاری / توفیق دهم به رستگاری»:

الف) از زبان چه کسی است؟
ب) منظور از «گزاف کاری» چیست؟

۱۹. شاعر در بیت زیر، قصد بیان چه نکته ای را دارد؟

«در آن تاریک شب می‌گشت پنهان / فروغ خرگه خوارزمشاهی»

۲۰. مفهوم بیت زیر را با نگرش خویشان مجنون و چاره سازی آنها مقایسه کنید.

«یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش / بگذار که دل بکند مسئله ها را»

← ابیات و عبارات زیر را با دقت و به طور کامل، به فارسی روان و امروزی بازنویسی کنید.

۲۱. امروز منم چو حلقه بر در

۲۲. تا خویشان را ضیعتکی حلال خردند و فراخ تر بتوانند زیست.

۲۳. گوهری بود در خزانه غیب که آن را از نظر خازنان پنهان داشته بود. فرمود که آن را هیچ خزانه لایق نیست، الا حضرت ما، یا دل آدم.

۲۴. رفقا گفتند طرح پیمان را به رفیق خیال پرست خودمان، رها می‌کنیم و مرا نامزد آن کار کردند.

۲۵. چنین قفس نه سزای چو من خوش الحانی است / روم به گلشن رضوان که مرغ آن چمنم

۰,۷۵

۲۶. عاقبت از خامی خود سوخته / رهروی کبک نیاموخته

شعرا تمیازی (۱ نمره)

۰.۱

۰.۲

۰.۳

۰.۴

سوالات نگارش

۱. مقدمه‌ای در پنج خط درباره علم فیزیک بنویسید.

۳

.....

.....

.....

.....

.....

۲. برداشت خود را از بیت زیر بنویسید.

۲

«ز حرص ار شربتی خوردم مگیر از من که بد کردم / بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا»

.....

.....

.....

۳. یکی از دو ضرب المثل «بار کج به منزل نمی‌رسد» یا «از کوزه همان برون تراود که در اوست» را انتخاب کرده و آن را در شش خط گسترش دهید.

۳

.....

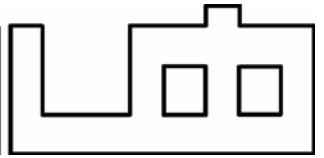
.....

.....

.....

.....

الف) قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱. در میان گروه واژه‌های زیر، املاي دو واژه نادرست است. صورت صحیح آن‌ها را بنویسید. (۵/۰ نمره)
«بذله‌گو و لطیفه‌پرداز - غوت و غذا - مرغزار و چراگاه - طوع و رقبت - حطام دنیا - مناسک حج - قبضه و مشت»

پاسخ: **قوت** **رغبت**

۲. املاي درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۱ نمره)

الف) (غرضی - **قرضی**) به رسم تجربه از دوستان طلب
ب) مردان بار را به بازوی (**حمیت** - همیت) کشند.
ج) خود را به کرانه‌های رود (ارص - **ارس**) رساندند.
د) دیو آدم را نبیند غیر (تین - **طین**)

۳. معنای کلمات مشخص شده را بنویسید. (۵/۱ نمره)

الف) هیچ کس استحقاق خزانگی آن نیافته. **شایستگی، لیاقت** (د) هر روز خنیده نام تر گشت **مشهور**
ب) پدرش در اداره مستخدم بود. **کارمند** (ه) سراچه ذهنم آماس می‌کرد. **ورم**
ج) امیر را یافتیم با پیراهن توزی. **نازک، تابستانی** (و) شاهد آن روضه فیروزه‌فام **باغ**

۴. برای هر یک از کلمات زیر، مورد ذکر شده در روبروی آن را بنویسید. (۱ نمره)

الف) کراهیت ← هم‌خانواده: **اکراه، مکروه** (ب) خطوات ← مفرد: **خطوه**
ج) خوش لقا ← متضاد: **زشت، بدترکیب** (د) عندلیب ← مترادف: **بلبل**

۵. در بیت زیر نقش «م» را بررسی کنید. (۵/۰ نمره)

«دریاب که مبتلای عشقم / آزاد کن از بلای عشقم»

م اول: شناسه فعل / م دوم: مفعول

۶. نقش دستوری کلمات مشخص شده در بیت زیر را بنویسید. (۵/۰ نمره)

«گر من نظری (**مفعول**) به سنگ بر بگمارم / از سنگ دلی سوخته (**مفعول**) بیرون آرم»

۷. جمله «مطلب را در ذهنشان پروراند» را مجهول کنید. (۵/۰ نمره)

مطلب در ذهنشان پرورانده شده بود.

۸. در عبارت زیر، جمله هسته و وابسته را مشخص نمایید. (۵/۰ نمره)

«من بارها آموخته‌ام که شکست مقدمه پیروزی است.»

هسته **وابسته**

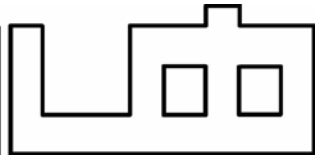
۹. در بیت پایین، زیر قیدها خط بکشید. (۵/۰ نمره)

«اگر یک لحظه **امشب** دیر **جنبد** / سپیده‌دم **جهان** در خون **نشیند**» (ذکر ۲ مورد کافی است.)

۱۰. کلمه «کدخدا» را یک بار به عنوان شاخص و یک بار به عنوان هسته در جمله به کار ببرید. (۵/۰ نمره)

شاخص: **کدخدا حسن را در ده دیدم.** (یا هر مثال درست دیگر)

هسته: **او کدخدای ده است.** (یا هر مثال درست دیگر)

ب) قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱۱. جاهای خالی شعرهای زیر را تکمیل کنید. (۱ نمره)

الف) دی شیخ با چراغ همی گشت گرد شهر **کز دیو و دد ملولم و انسانم آرزوست**

ب) **ای آفتاب حسن برون آدمی ز ابر** کان چهره مشعشع تابانم آرزوست

۱۲. بیت بعدی بیت «گفتند یافت می نشود...» را بنویسید. (۱ نمره)

پنهان ز دیده‌ها و همه دیده‌ها ازوست آن آشکار صنعت پنهانم آرزوست

۱۳. در بیت زیر مجازها را مشخص کرده و معنای حقیقی آن‌ها را بنویسید. (۱ نمره)

«ز مستی بر سر هر قطعه زین خاک / خدا داند چه افسرها که رفته»

مجاز: **خاک** ← مفهوم حقیقی: **سرزمین** مجاز: **افسر** ← مفهوم حقیقی: **پادشاهی**

۱۴. در ابیات زیر نوع اضافه‌های مشخص شده را بنویسید. (۱ نمره)

الف) ز آینه دل تافت بر موسی ز جیب: **تشبیهی** (ب) به گوش ارغوان آهسته گفتم: **استعاری**

ج) از سر تعمیر دل بگذر که معماران عشق: **استعاری** (د) به ید قدرت در گل، دل کرد: **اقترانی**

۱۵. هر یک از آرایه‌های «تلمیح - کنایه - پارادوکس - استعاره» مربوط به کدام شعر است؟ (۱ نمره)

شعر	آرایه
آمد سوی کعبه سینه پر جوش / چون کعبه نهاد حلقه در گوش	کنایه
کنار نام تو لنگر گرفت کشتی عشق / بیا که یاد تو آرامشی است طوفانی	پارادوکس
میان موج می‌رقصید در آب / به رقص مرگ اخترهای انبوه	تلمیح
در نابسته احسان گشاده است / به هر کس آنچه می‌بایست داده‌ست	استعاره

ج) قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۶. با توجه به جمله «این مرد بزرگ و دبیر کافی، به نشاط، قلم در نهاد»: (۱ نمره)

الف) مقصود از «این مرد کافی» چه کسی است؟ **بونصر مشکان**

ب) «دبیر کافی» به چه معناست؟ **نویسنده با کفایت و شایسته**

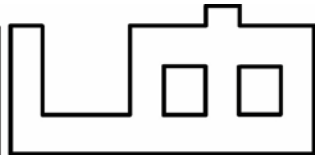
۱۷. در عبارت زیر، مقصود نویسنده از قسمت‌های مشخص شده چیست؟ (۱ نمره)

«مردمی که به خانه‌های تاریک و بی‌دریچه عادت کرده‌اند، از پنجره‌های باز و نورگیر گریزان هستند.»

افکار قدیمی و پوسیده **افکار تازه و جدید**

۱۸. بیت «گو یا رب از این گزاف کاری / توفیق دهم به رستگاری»: (۱ نمره)

الف) از زبان چه کسی است؟ **پدر مجنون**

ب) منظور از «گراف کاری» چیست؟ **عاشقی**

۱۹. شاعر در بیت زیر، قصد بیان چه نکته ای را دارد؟ (۵/۰ نمره)

«در آن تاریک شب می گشت پنهان / فروغ خرگه خوارزمشاهی»

پایان یافتن سلطنت خوارزمشاهیان

۲۰. مفهوم بیت زیر را با نگرشی خویشان مجنون و چاره سازی آنها مقایسه کنید. (۵/۰ نمره)

«یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش / بگذار که دل بکند مسئله ها را»

خویشان مجنون، برخلاف مضمون این بیت که به برتری عشق بر عقل در تصمیم گیری اشاره دارد، می خواستند با

چاره جویی عقلانی مشکل او را حل کنند.

← ابیات و عبارات زیر را با دقت و به طور کامل، به فارسی روان و امروزی بازنویسی کنید.

۲۱. امروز منم چو حلقه بر در (۵/۰ نمره)

اینک من (به کعبه) متوسل شده ام.

۲۲. تا خویشان را ضیعتکی حلال خردند و فراخ تر بتوانند زیست. (۵/۰ نمره)

تا برای خودشان زمینی کوچک و حلال بخردند و بتوانند راحت تر زندگی کنند.

۲۳. گوهری بود در خزانه غیب که آن را از نظر خازنان پنهان داشته بود. فرمود که آن را هیچ خزانه لایق نیست، آلا حضرت

ما، یا دل آدم. (۷۵/۰ نمره)

جواهری در گنجینه غیبی بود که خداوند آن را از چشم نگهبانان پنهان کرده بود. فرمود که برای آن هیچ محل

ذخیره ای شایسته نیست، الا درگاه ما یا دل انسان.

۲۴. رفقا گفتند طرح پیمان را به رفیق خیال پرست خودمان، رها می کنیم و مرا نامزد آن کار کردند. (۷۵/۰ نمره)

دوستان گفتند که نوشتن قول و قرار را به دوست اهل خیالات خود واگذار می کنیم و مرا برای آن کار معین کردند.

۲۵. چنین قفس نه سزای چو من خوش الحانی است / روم به گلشن رضوان که مرغ آن چمنم (۷۵/۰ نمره)

این قفس (دنیا) شایسته پرندۀ خوش صدایی چون من نیست. به باغ بهشت می روم، زیرا پرندۀ آن باغ هستیم.

۲۶. عاقبت از خامی خود سوخته / رهروی کبک نیاموخته (۷۵/۰ نمره)

در نهایت از بی تجربگی خود آسیب دیده گشت، درحالی که شیوۀ راه رفتن کبک را هم نیاموخت.

